

A Fővárosi Ítéletábra a Budapesti 384. számú Ügyvédi Iroda (fél címe, ügyintéző: dr. Simon Tamás ügyvéd) által képviselt I.rendű felperes neve (I.rendű felperes címe) I. rendű, II.rendű felperes neve (uo.) II. rendű, kiskorú III.rendű felperes neve (uo.) III. rendű és IV.rendű felperes neve (uo.) IV. rendű felpereseknek - a dr. Guzrán Barna ügyvéd (fél címe) által képviselt **alperes neve** (alperes címe) alperes ellen kártérítés iránt indított perében - amely perbe a Dr. Keszthelyi Oszkár Ügyvédi Iroda (fél címe, ügyintéző: dr. Keszthelyi Oszkár ügyvéd) és ... jogtanácsos által képviselt Alperesi beavatkozó neve (alperesi beavatkozó címe) az alperes pernyertessége érdekében beavatkozott - a Fővárosi Törvényszék 2018. február 5. napján kelt 34.M/P.21.590/2013/96. számú ítélete ellen az alperes részéről 99. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés, valamint az I. rendű felperes részéről Pf/5. sorszám alatt előterjesztett csatlakozó fellebbezés folytán meghozta a következő

ítéletet:

A Fővárosi Ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett rendelkezéseit részben, a következő szerint megváltoztatja:

- az I. rendű felperest megillető kártérítés összegét 45.088.223 (Negyvenötmillió-nyolcvannyolcezer-kettőszázhuszonhárom) forintra leszállítja azzal, hogy az alperes 2008. augusztus 25. napjától - 10.000.000 forint helyett - 9.000.000 (Kilencmillió) forint után köteles megfizetni a törvényes mértékű késedelmi kamatot;
- az I. rendű felperest megillető perköltséget 628.000 (Hatszázhuszonnyolcezer) forint plusz áfa összegre leszállítja;
- a III. rendű felperest megillető nem vagyoni kártérítés összegét - a kamatfizetési kötelezettség változatlanul hagyása mellett - 13.000.000 (Tizenhárommillió) forintra, míg a perköltséget 450.000 (Négyszázötvenezer) forint plusz áfa összegre leszállítja.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy - 15 napon belül - fizessen meg együttesen az I-IV. rendű felpereseknek 100.000 (Százezer) forint plusz áfa összegű fellebbezési eljárási költséget.

A le nem rótt 1.144.000 (Egymillió-száznegyvennégyezer) forint fellebbezési és csatlakozó fellebbezési eljárási illetéket az állam viseli.

Ez ellen az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

Az I-II. rendű felperesek a III-IV. rendű felperesek szülei. A III. rendű felperes 2008. augusztus 25-én született az alperesi kórházban; szülés körül kialakult oxigénhiányos állapota miatt súlyosan károsodott a központi idegrendszere, ennek következtében testi és szellemi fejlődése nagymértékű

gátoltságot mutat. A III. rendű felperes középsúlyos értelmi fogyatékos, ehhez autisztikus tünetek társulnak, mozgása és mentális képességei folyamatos fejlesztésre szorulnak. A III. rendű felperes figyelmét tartósan nem lehet felkelteni, közösségi tevékenységet nem végez, önállóan nem játszik, segítségre szorul önellátásában; mentális betegsége miatt a tömegközlekedésben elvétve és csak kísérővel vehet részt, ezért gépkocsival történő szállítása javasolt. Mindemellett a III. rendű felperes állandó felügyeletre szorul, ápolását, gondozását túlnyomórészt édesanyja az I. rendű felperes végzi, amelybe besegítenek a II. és IV. rendű felperesek is.

Az elsőfokú bíróság 54. sorszámu - a Fővárosi Ítéltábla 7.Pf.20.012/2016/5. számú közbenső ítéletével helybenhagyott - jogerős közbenső ítéletével megállapította az alperes kártérítő felelősségét a III. rendű felperes születése körüli oxigénhiányos állapota talaján, illetve egyéb központi idegrendszeri károsodása miatt kialakult egészségkárosodás következtében az I-IV. rendű felpereseket ért károkért.

Az I-IV. rendű felperesek keresetükben vagyoni és nem vagyoni káraik megtérítésére kérték kötelezni az alperest, követelésük összegét a közbenső ítélet jogerőre emelkedését követően pontosították. Az I. rendű felperes 10.000.000 forint, a II. rendű felperes 6.000.000 forint, a III. rendű felperes 15.000.000 forint, a IV. rendű felperes 3.000.000 forint nem vagyoni kártérítés és ezen összegek 2008. augusztus 25. napjától járó törvényes mértékű késedelmi kamatának a megfizetésére tartott igényt. Az I. rendű felperes több tételből összeadódó vagyoni kárainak a megtérítését is kérte, az igényelt járadék összegét havi 480.030 forintban jelölte meg (2017. október 20-ai keltezésű 84. sorszám alatt csatolt beadvány).

Az alperes eredeti ellenkérelme a kereset elutasítására irányult; a közbenső ítélet jogerőre emelkedését követően - jogalapjában már nem, de - összecszerűségében továbbra is vitatta a keresetet, az I-IV. rendű felperesek igényét eltúlozottnak tartotta.

A beavatkozó az alperes pernyertességét támogatta, és a kereset elutasítását kérte.

Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte az alperest, hogy fizessen meg: az I. rendű felperesnek 46.088.223 forint kártérítést részösszegei után különböző időponttól járó törvényes mértékű késedelmi kamatával, továbbá 2018. február 1. napjától havi 471.030 forint járadékot, valamint 861.695 forint perköltséget; a II. rendű felperesnek 5.000.000 forint nem vagyoni kártérítést ezen összeg 2008. augusztus 25. napjától járó törvényes mértékű késedelmi kamatával, valamint 206.058 forint perköltséget; a III. rendű felperesnek 15.000.000 forint nem vagyoni kártérítést ezen összeg 2008. augusztus 25. napjától járó törvényes mértékű késedelmi kamatával, valamint 674.370 forint perköltséget; a IV. rendű felperesnek 3.000.000 forint nem vagyoni kártérítést ezen összeg 2008. augusztus 25. napjától járó törvényes mértékű késedelmi kamatával, valamint 131.276 forint perköltséget. Ezt meghaladóan elutasította a keresetet, és kötelezte az alperest, hogy fizessen meg külön felhívásra 775.800 forint szakértői költséget az állam javára; egyúttal megállapította, hogy a le nem rótt 1.500.000 forint kereseti illetéket az állam viseli.

Döntésének jogi indokolása szerint a jogerős közbenső ítélet egyértelmű a tekintetben, hogy az alperes teljes kártérítéssel tartozik az I-IV. rendű felperesek irányába, ezért az eljárásnak ebben a szakaszában az alperes már nem tehetett volna vitássá, hogy felróható magatartásán kívül más okok is közrejátszhattak a III. rendű felperes egészségkárosodásában. Ebből kiindulva a különböző jogcímen érvényesített kártételek összecszerű vizsgálatát végezte el a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (rég. Ptk.) 355. § (1), (3) és (4) bekezdései alapján.

A nem vagyoni kártérítés összegének a megállapításakor figyelembe vette: a III. rendű felperes maradandó egészségkárosodása miatt az I-II. rendű és a IV. rendű felpereseknek is sérült az

egészséges családban éléshez fűződő személyiségi joga és mindannyiuknak hátrányosan változott meg az életvitele, valamennyien súlyos pszichés károsodást szenvedtek el. A beteg gyermek ápolása és gondozása szinte felőrli az I. rendű felperesnek az összes idejét, ami lelkiileg nagyon megterheli, ezt a lelki terhelést fokozza az állandó aggodás a III. rendű felperes későbbi sorsa miatt. A szakértői vélemény bizonyította, hogy az I. rendű felperesnél pszichiátriai betegség alakult ki, szorongásos-depresszív állapota idültté vált; a kialakult élethelyzetet egyre nehezebben kezeli, örömképessége elenyészett, személyisége maradandóan beszűkült. Szorongásait fokozta, hogy nagyobb gyermekével, a IV. rendű felperessel korlátozottabban tudott foglalkozni, és a megváltozott élethelyzetben házassága megromlott, majd 2012-ben elvált a II. rendű felperestől. Mindezen hátrányok kiegyensúlyozására 10.000.000 forintban határozta meg az I. rendű felperest megillető nem vagyoni kártérítés összegét.

A II. rendű felperesnél figyelembe vette, hogy neki is nagy pszichés megterhelést jelent a beteg gyermek ellátása, gondolkodása középpontjában elnehezült élethelyzete áll, hangulata alapvetően nyomottá vált. Esetében is káros hatásként értékelte, hogy korábbi kiegyensúlyozott családi élete megromlott, társasági élete beszűkült, és a válásához hozzájárult a III. rendű felperes egészségkárosodás miatt elnehezült élethelyzete is. E hátrányok súlyosságára figyelemmel, részére 5.000.000 forint nem vagyoni kártérítést állapított meg.

A III. rendű felperesnél súlyozottan értékelte, hogy egészségkárosodása miatt nem várható életének a kiteljesedése, állapotában az időmúlásával sem várható javulás. Értelmi fogyatékosságán tovább rontanak a hiperaktivitások tünetek, figyelme nem köthető le, önálló életre képtelen. Az elszenvedett hátrányok súlyosságára tekintettel részére 15.000.000 forint nem vagyoni kártérítést állapított meg.

A IV. rendű felperes esetében értékelte, hogy beteg öccse megszületését követően szorongásos panaszai jelentkeztek, melyek 2014 februárjától idültté váltak; szorongásos betegsége és pánikzavara miatt pszichiátriai ellátásra szorul. A IV. rendű felperes is besegít a III. rendű felperes ellátásába, emiatt társas élete beszűkült. Az elszenvedett hátrányok kompenzálására részére 3.000.000 forint nem vagyoni kártérítést állapított meg. Ezeket az összegeket az alperes a régi Ptk. 301. § (1) bekezdésében meghatározott törvényes mértékű késedelmi kamattal köteles megfizetni.

Az I. rendű felperes részére több tételből összeadódó vagyoni kártérítést állapított meg.

A jövedelemveszteség meghatározása során figyelembe vette, hogy a III. rendű felperes ápolása és gondozása miatt az I. rendű felperes korábbi munkakörét nem tudta ellátni. Ezen a jogcímen 7.312.935 forint egyösszegű kártérítést állapított meg azzal, hogy a jövőben fizetendő járadék összege 81.525 forint.

A külön-külön kártételként igényelt ápolási-gondozási, valamint háztartási kisegítői többletköltségeket egy tételbe összevonva állapította meg. Az I. rendű felperes személyes előadása, a meghallgatott tanúk vallomása, továbbá az aggálytalan igazságügyi szakértői vélemény alapján bizonyítottan találta, hogy intézményi ellátás esetén napi öt óra, otthoni ellátás esetén pedig napi tíz óra többlettevékenységet igényel egy egészséges gyermekhez viszonyítva a III. rendű felperes ápolása és gondozása. A bizonyítékok azt is alátámasztották, hogy az I. rendű felperes háztartási többletmunkát is végez (külön főzés, takarítás, mosás). Ezt a többlettevékenységet az I. rendű felperes nem tudja egyedül ellátni, ezért indokoltnak tartotta háztartási kisegítő igénybevételét, melynek időtartamát mérlegeléssel napi két órában határozta meg. A töretlen bírói gyakorlatból kiindulva a árlistáját tekintette irányadónak, mivel a károkozó nem mentesülhet a felelősség alól azon okból, hogy e tevékenységeket nem szakképzett személyek, hanem a családtagok végzik. A árait 25%-kal csökkentette, és az ápolási-gondozási tevékenységet az elfoglaltság időigényességének átlagával számolva napi 7,5 órában határozta meg. Így 2008 októberétől 2010. augusztus 31-ig összesen napi 12 órás, míg azt követően napi 9,5 órás többletelfoglaltsággal számolt. Mindezt összegezve ápolás-gondozás és a háztartási kisegítés többletköltségeként 19.571.344 forint egyösszegű kártérítés állapított meg, ezen összeg 2013. szeptember 15. napjától járó törvényes mértékű késedelmi kamatával azzal, hogy a havi járadék összege 288.000 forint.

A közlekedési többletköltségek meghatározása során figyelembe vette: a III. rendű felperes tömegközlekedésben való részvétele nehezített, a szakértői vélemény alátámasztotta, hogy állapota miatt indokolt a gépkocsival történő szállítása. Az nem várható el a szülőktől, hogy a lakóhelyükhöz legközelebbi intézménybe szállítsák a III. rendű felperest, hiszen az oktatási és terápiás intézményeket úgy kell megválasztani, hogy az a III. rendű felperes igényeinek leginkább megfeleljen. A költségek meghatározása során azt is figyelembe vette, hogy a családnak lehetnek olyan elintéznivalói ahová a III. rendű felperest is szükségszerűen magukkal kell vinniük. Mivel e költségeket nem lehet pontosan meghatározni, átalánykártérítést alkalmazott. Figyelembevée az igazolt többletköltségeket 2008 októberétől 2011. december 31. napjáig havi 10.000 forint, 2012 januárjától 2012 augusztusáig havi 20.000 forint, 2012 szeptemberétől 2013 novemberéig havi 60.000 forint, 2013 decemberétől 2015. augusztus 31-ig havi 20.000 forint, 2015 szeptemberétől 2018 januárjáig havi 15.000 forint járadékot állapított meg, így az ítélethozatalig lejárt járadék 2.350.000 forintot tett ki. Ezen a címen a jövőre nézve havi 15.000 forint járadék megfizetésére kötelezte az alperest.

A fejlesztő kezelések többletköltségét 3.505.800 forintban határozta meg, míg a gyermekpszichiátriai terápia költségei címén 168.000 forint megfizetésére kötelezte az alperest.

A gyógyszer- és vitaminköltségek körében figyelembevette, hogy a III. rendű felperes gyógyszeres kezelése 1.987.493 forint kiadással járt. A gyógyszerköltségeket megnövelték az I. rendű felperes kiadásai is, hiszen pszichés megbetegedése miatt indokolt volt a gyógyszererezése. Az I. rendű felperes gyógyszererezésének többletköltségeit 114.651 forintban határozta meg, és ezt a többletköltséget, valamint a III. rendű felperes gyógyszerkiadásait figyelembevée az e jogcímen fizetendő járadékot havi 74.505 forintban állapította meg.

A rezszi többletköltséget összegét ugyancsak mérlegeléssel határozta meg figyelemmel arra, hogy a III. rendű felperes állapota miatt a család több időt tölt otthon, ami szükségszerűen megemelte a közműdíjakat, illetve a telefonszámlát. A becsatolt számlákból megállapította, hogy az e címen felmerült kiadások hozzávetőlegesen havi 12.000 forinttal nőttek, így - a keresetnek helyt adva - 1.078.000 forint egyösszegű kártérítés és havi 8.900 forint járadék megfizetésére kötelezte az alperest.

A perköltségek megosztásakor a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (rég. Pp.) 81. § (2) bekezdését alkalmazta, mivel az I-IV. rendű felperesek követelése nem volt nyilvánvalóan eltúlzott.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen az alperes fellebbezést, az I. rendű felperes csatlakozó fellebbezést jelentett be.

Az alperes fellebbezése az elsőfokú bíróság ítéletének a részbeni megváltoztatására, és a kártérítés összegének a csökkentésére irányult.

A nem vagyoni kártérítés összegét az I. rendű felperes tekintetében 7.000.000 forintra, a II. rendű felperes tekintetében 2.500.000 forintra, a III. rendű felperes tekintetében 6.000.000 forintra, míg a IV. rendű felperes tekintetében 1.500.000 forintra kérte csökkenteni. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság nem vette figyelembe, hogy a káresemény bekövetkezésének az idején alacsonyabb ár- és értékviszonyok érvényesültek, hasonló ügyekben a bírósági gyakorlat a nem vagyoni kárigényeket alacsonyabb összegekkel „honorálta”. Emellett az elsőfokú bíróság azt is figyelmen kívül hagyta, hogy a III. rendű felperes egészségkárosodását több kóroki tényező idézte elő. Felhívta a közbenső ítélet erre vonatkozó megállapításait azzal, hogy ezek a megállapítások az orvosszakértői véleményen alapulnak, amely szerint a kóroki tényezők összetettek, más okok is hozzájárulhattak a III. rendű felperes károsodásához (pl.: az anyagcsere betegség). A jogerős közbenső ítélet szerint felelőssége kizárólag a szülés vezetésével kapcsolatos tevékenységével összefüggésben fennálló károsodásra korlátozódik. A teljes kártérítés elvén túlmutatna, ha más kóroki tényezőkre

visszavezethető, nem a III. rendű felperes születése körüli oxigénhiányos állapota talaján, illetve egyéb központi idegrendszeri károsodása miatt kialakult egészségkárosodása következtében a felpereseket ért olyan károkért is helyt kellene állnia, amelyekért nem felelős. Hangsúlyozta: a közbenső ítélet jogerőre emelkedése után benyújtott szakértői vélemény is alátámasztja, hogy a III. rendű felperesnél többféle diagnózisra utaló kórkép van jelen, ugyanis a közép súlyos értelmi elmaradottság és idegrendszeri éretlenség mellett az autizmus jelei is észlelhetők. Mindezen túl az elsőfokú bíróság azt is figyelmen kívül hagyta, hogy az I. rendű felperes pánikbetegsége nem a káresemény hatására alakult ki, hanem az már 30 éves kora körül jelentkezett. A II. rendű felperesnél nem értékelte kellő súllyal, hogy nem él egy háztartásban a beteg gyermekkel, így távolabb került a mindennapi problémáktól, ezért nem terhelik a mindennapi teendők ellátásából adódó nehézségek. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság annak sem tulajdonított kellő jelentőséget, hogy az I-II. rendű felperesek válása idézte elő a családi és baráti összejövetelek elnehezülését és a közös programok megszűnését. A IV. rendű felperes szorongásos panaszai szintén a válás időszakában jelentkeztek, ami arra utal: ez a körülmény nála is hozzájárult a pszichés panaszok előidézéséhez. Időközben a IV. rendű felperes saját családot alapított, így a mindennapi problémákkal már neki sem kell szembesülnie.

A vagyoni kártérítés csökkentését négy tételt érintően kérte.

Az ápolás-gondozás és háztartási kisegítés többletköltsége kapcsán fenntartotta: méltánytalan a árajánlatának a felhasználása. A költségszámításnak legfeljebb a minimálbér lehetne az alapja, különös tekintettel arra, hogy az I. rendű felperes maga döntött úgy, hogy nem dolgozik, hanem személyesen gondozza a beteg gyermeket. Ha azonban munkát vállalt volna, úgy nem részesülhetne jövedelemvesztés címén kártérítésben; ez esetben lehetett volna alkalmazni a szakképzett személyek részére fizetendő díjtételeket. Kétségbevonta, hogy az elsőfokú bíróság helyesen végezte el a többlettevékenység időtartamának az átlagolását, hiszen egy héten öt oktatási és két oktatásmentes nap van, így az irányadó óraszám 6,5 óra lehet. Ezzel a korrekcióval és a mindenkori minimálbér alapulvételével kérte az egyösszegű kártérítés csökkentését 16.867.191 forintra, míg a járadék összegének a csökkentését havi 209.606 forintra.

A közlekedési többletköltség kapcsán kifejtette: azt a bíróság túlzóan magas összegben állapította meg; a DSGM terápiára utazás kimutatott költségei a becslés helyességét nem támasztják alá. Az oktatási és terápiás tevékenységre történő utazás kimutatott költségeit több esetben közel 150.000 forinttal meghaladják az elsőfokú bíróság által megítélt összegek, illetve volt olyan év, ahol annak 165%-át ítélte meg az elsőfokú bíróság. Nem életszerű, hogy az I. rendű felperesnek egyéb ügyek intézéséből ilyen magas összegű kiadása merüljön fel, különös tekintettel arra, hogy az egészséges csecsemők szállítása is általában gépkocsival történik. Emellett az I. rendű felperes maga hivatkozott arra, hogy családi és baráti kapcsolatai beszűkültek, többnyire otthon tölti az idejét, ami azt jelenti, hogy a közlekedéssel kapcsolatos kiadásai nem tesznek ki ilyen magas összeget. Erre figyelemmel többletkiadásként legfeljebb 2008-ban havi 1.500 forint, 2009-ben havi 1.000 forint, 2010-ben havi 500 forint, 2011-ben havi 1.000 forint, 2012-ben havi 30.000 forint, 2013-ban havi 45.000 forint, 2014-ben havi 20.000 forint, 2015-ben havi 13.000 forint, míg 2016-2018-ban havi 6.000 forint számítható fel. Ezeket az összegeket alapulvéve az e címen megítélt egyösszegű kártérítést 1.480.500 forintra, a havi járadékot 6.000 forintra kérte csökkenteni.

Továbbra is vitatta, hogy az I. rendű felperes alappal kérhetné gyógyszerköltségeinek a megtérítését. Hangsúlyozta: nem bizonyított a Faxiprol és Rilex gyógyszerek alkalmazásának az indokoltsága, az utóbbi gyógyszer beteg tájékoztatója szerint az ellenjavallt olyan betegek esetén, akik depresszióban vagy depresszióra visszavezethető szorongásban szenvednek. A Faxiprol ugyan pánikbetegség esetén alkalmazandó, de az I. rendű felperes pánikbetegsége nem a káreseményt követően, hanem azt megelőzően alakult ki. Erre figyelemmel, az I. rendű felperes gyógyszerelési költségei címén érvényesített igény elutasítását és az e címen megítélt egyösszegű kártérítés csökkentését kérte 114.651 forinttal 1.987.493 forintra; míg a jövőbeni járadék csökkentését 2.096 forinttal havi 72.409

forintra.

A többletrendszerrel kapcsolatban előadta: az otthon töltött idő megnövekedése a telefon és tévé előfizetés költségeit nem növelhette meg, ezekkel a díjakkal tehát csökkenteni kell a kiadásokat. A lejárt járadék összegének a csökkentését kérte 894.450 forintra, míg a havi járadék összegének a csökkentését 8.900 forintra.

Az I. rendű felperes csatlakozó fellebbezésében az elsőfokú bíróság ítéletének a részbeni megváltoztatását kérte és ápolás-gondozás címén 18.884.746 forint összegű kártérítés, valamint havi 234.000 forint járadék, háztartási kisegítés címén további 6.442.515 forint összegű kártérítés, valamint 85.500 forint járadék megállapítását. Vitatta, hogy az elsőfokú bíróság helyesen járt el, amikor a két különböző jogcímen igényelt kártérítés összegét egy tételen belül határozta meg. Tartalmát tekintve a két tevékenység teljesen elkülönül egymástól: az ápolás és gondozás a III. rendű felperes személyével kapcsolatos tevékenységeket takarja, és nem vonható össze a háztartási többletmunkával (főzés, mosás, takarítás). Amennyiben e tevékenységeket a-vel végeztetné el, úgy valószínűsíthető, hogy azt két személy látná el, így az óraszámok összeszámításának csak az lehet az indoka, hogy a számítás az alperesre nézve kedvezőbb legyen. Rámutatott: az elsőfokú bíróság átlagszámítása az általa alkalmazott átlagszámítással egyező eredményt hozott, hiszen egy évben hozzávetőlegesen azonos az intézményben töltött, illetve az otthon töltött napok száma.

Az I-IV. rendű felperesek fellebbezési ellenkérelmükben azt kérték, hogy a bíróság az alperes fellebbezésének ne adjon helyt.

A nem vagyoni kártérítéssel kapcsolatban kifejtették: az alperes helytelenül értelmezte a jogerős közbenső ítéletet, amely tartalmazza azt a megállapítást miszerint nem merült fel olyan bizonyíték amely alátámasztaná, hogy a III. rendű felperes jelenlegi állapota nem a szülés alatti történetekre vezethető vissza. A közbenső ítélet jogerőre emelkedése után elkészített szakértői véleményből kiemelték: az autizmus diagnózisa nem került felállításra, csupán azt állapították meg, hogy a III. rendű felperes rendelkezik autisztikus tünetekkel, de számos tulajdonsága és tünete szól ellene. Emellett azt is kiemelték a szakvéleményből, hogy az I. rendű felperes korábban kialakult és eredményesen kezelt pánikzavara a III. rendű felperes születése után fellángolt, „perzisztált”, amit az elsőfokú bíróság is értékelt. Az elsőfokú bíróság ítéletéből kitűnik, hogy a II. és IV. rendű felperes tekintetében is értékelte azokat a körülményeket, melyeknek az értékelését az alperes a fellebbezésben hiányolta. A II. rendű felperes részére megítélt nem vagyoni kártérítést ugyanis azért határozta meg alacsonyabb összegben, mint az I. rendű felperes megítélt kártérítést, mivel a II. rendű felperes távolabb van a nehézségektől, így nála nem alakult ki pszichiátriai betegség. Az I-II. rendű felperesek társadalmi kapcsolatainak a beszűkülése nem válasukra vezethető vissza, hiszen az csak a beteg gyermek megszületés után négy évvel következett be, ugyanakkor a bizonyítékok alátámasztották: válasukhoz is hozzájárult családi életük elnehezülése. A IV. rendű felperesnél súlyozottan kell értékelni, hogy egészségkárosodottan született testvére mellett rá kevesebb figyelmet fordítottak a szülők, és az is aggodalommal tölti el, hogy saját gyermeke megszületése miatt kevesebb ideje jut a testvére.

Álláspontjuk szerint a vagyoni kártételek csökkentésére nem adnak alapot az alperes által megjelölt szempontok. A töretlen bírói gyakorlat szerint továbbra is alkalmazható kiindulási alapként a árlistája, nem szükséges a minimálbér figyelembevétele. Hangsúlyozták, hogy - a csatlakozó fellebbezésben előadottak szerint - az ápolás-gondozás többlettevékenységével felmerülő 7,5 órás időtartam megállapítása megfelel annak az átlagszámításnak, amely szerint az év felét iskolában, az év másik felét otthon tölti a III. rendű felperes.

A közlekedési többletköltségekkel kapcsolatban előadták: a DSGM terápia 2008. évre kiállított számlái elírást tartalmaznak, azok valójában 2009-ben keletkeztek. Álláspontjuk szerint az elsőfokú bíróság helyesen végezte el a mérlegelést, hiszen kizárólag a fejlesztésekre és az oktatási-nevelési

intézményekbe történő szállítási költségek kimutathatóak, de ezt meghaladóan is személygépkocsival kell szállítani a III. rendű felperest minden más helyre, így a kortársaitól jelentősebb mértékben igénybe vett egészségügyi ellátások helyszínére is.

Az I. rendű felperes saját gyógyszer és vitamin többletköltségével kapcsolatban nyomatékosan hivatkozott arra, hogy kezelőorvosa igazolta milyen gyógyszeres ellátásban részesül. A szakorvosi igazolás tükrében a gyógyszerelés indokoltága nem kérdőjelezhető meg, a szakértői vélemény pedig bizonyította, hogy pszichiátriai betegsége a III. rendű felperes megszületése után, azzal okozati összefüggésben alakult ki.

A rezsi többletköltségekkel kapcsolatban előadták, hogy azon belül a tévé előfizetés díját nem számították fel, a megnövekedett telefondíjat viszont érvényesítették. A telefonköltségek megnövekedése okozati összefüggésben áll a kényszerűségből otthon töltött idővel, hiszen az I. rendű felperes ügyeinek a jelentős részét kénytelen telefonon intézni.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében azt kérte, hogy a bíróság az I. rendű felperes fellebbezésének ne adjon helyt. Kifejtette: az ápolás-gondozás és háztartási kisegítés címén érvényesített igények a régi Ptk. 355. § (4) bekezdésének a fogalmi körébe tartozó károk, így nincsen jogi akadály a két igény együttes elbírálásának, különös tekintettel arra, hogy azok nem csak jogi szempontból, hanem tartalmi-logikai szempontból is összetartoznak. A két igény alapját képező mindennapi teendők nem határolhatóak el egymástól, azok szorosan összefonódnak a mindennapok során. Ennélfogva az elsőfokú bíróság nem vétett hibát, amikor egy kártételen belül határozta meg a kártérítés összegét, eljárása megfelel a BH2017. 301. számú eseti döntésben közzétett bírói gyakorlatnak.

Az I. rendű felperes csatlakozó fellebbezése megalapozatlan; az alperes fellebbezése kis részben megalapozott, túlnyomórészt megalapozatlan.

Az elsőfokú bíróság a kártérítési kereset összecszerű elbírálása szempontjából jelentőséggel bíró tényállást hiánytalanul felderítette, arra alapított érdemi döntésével a Fővárosi Ítéltábla nem minden tekintetben értett egyet, ezért azt - a következőkben kifejtésre kerülő indokok alapján - részben megváltoztatta.

Az elsőfokú bíróság ítéletében az I-IV. rendű felpereseket megillető kártérítés összegét határozta meg, hiszen a közbenső ítélet jogerőre emelkedésével eldőlt, hogy a kártérítési kereset jogalapja fennáll. Ennek ellenére az alperes kétségbe vonta teljes kártérítő felelőssége fennállását; a jogerős közbenső ítéletre hivatkozással vitatta a felelősségét megalapozó okozati összefüggést, és azon az alapon kérte a kártérítés összegének a csökkentését, hogy a III. rendű felperes jelenlegi állapota nem csak felróható magatartására vezethető vissza, hanem rajta kívülálló egyéb kórokra is. A Fővárosi Ítéltábla - az elsőfokú bírósággal egyezően - rámutat: ennek a védekezésnek a megalapozatlansága már kifejtésre került a jogerős közbenső ítéletben, amit az alperes helytelenül értelmezett. A jogerős közbenső ítélet indokolása egyértelműen tartalmazza: az alperes nem tudott olyan bizonyítékot szolgáltatni, amely alátámasztaná, hogy a III. rendű felperes jelenlegi állapota nem a szülés alatti történésekre vezethető vissza. Ez a megállapítás az aggálytalan szakértői véleményen alapult, amely szerint a kóroki tényezők ugyan összetettek, de a III. rendű alperes egészségkárosodását elsődlegesen a hypoxia és a megszületését követően elszenvedett agyvérzés idézte elő. A közbenső ítélet alapjául szolgáló aggálytalan szakértői véleményben nem került megjelölésre olyan maradványtünet, amely az esetlegesen fennálló egyéb kórokra lenne visszavezethető; emellett az elsődleges kórokon kívüli egyéb kóroknak nincsen meghatározható mértéke a III. rendű felperes egészségkárosodásának az előidézésében.

A közbenső ítélet jogerőre emelkedését követően készített szakértői vélemény sem utalt arra, hogy a

III. rendű felperesnél észlelt autisztikus tünetek az elsődleges kóroktól eltérő okokra vezethetőek vissza, vagyis rendelkezésre álló bizonyítékok szerint a III. rendű felperes egészségkárosodását olyan okok idézték elő, melyekért az alperes - a jogerős közbenső ítélet rendelkező része szerint - kártérítő felelősséggel tartozik.

Az alperes álláspontja szerint a nem vagyoni kártérítés túlzó összegű megállapításában az is közrejátszott, hogy az elsőfokú bíróság a valóságosnál súlyosabban minősítette az I-IV. rendű felperesek nem vagyoni kárait; emellett figyelmen kívül hagyta, hogy az I-II. rendű és a IV. rendű felperes életminőségének a romlását nem csak a III. rendű felperes egészségkárosodása idézte elő. Ezzel az érveléssel a Fővárosi Ítéltábla nem értett egyet, e tekintetben osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját, és a régi Pp. 254. § (3) bekezdése értelmében visszautal az elsőfokú bíróság - az I-IV. rendű felpereseket ért nem vagyoni sérelmek jellegére és azok súlyosságának a mértékére vonatkozó - okfejtésre, amelyből az alperes fellebbezése kapcsán kiemeli a következőket.

Az elsőfokú bíróság helyesen mutatott rá: az I. rendű felperesnél alkalmazott terápia eredményes volt, hiszen korábbi pszichiátriai megbetegedéséből a III. rendű felperes megszületése előtt felgyógyult. Pszichés betegsége tüneteinek ismételt fellángolását, a betegség idültté válását, annak „perzisztálását” - az aggálytalan szakértői vélemény szerint - a III. rendű felperes egészségkárosodása idézte elő. A beteg gyermek születése után a szülők baráti és társas kapcsolatai fokozatosan leépültek, hiszen összes szabadidejüket a gyermekük ellátása, gondozása, felügyelete, valamint a legmegfelelőbb oktatási-nevelési intézmények, illetve a fejlesztő kezelések kiválasztása és gyermekük szállítása emésztette fel. A családi életnek ez a rendkívüli elnehezülése az I-II. rendű felperesek házasságának a megromlásához, majd a 2012. évi válásához vezetett. Így a III. rendű felperes egészségkárosodása végsősoron abban is szerepet játszott, hogy nagyobb testvérét, a IV. rendű felperest is rosszul érintette a szülők válása.

A bizonyítékok alátámasztják, hogy a II. rendű felperes a válás ellenére továbbra is részt vesz a III. rendű felperes nevelésében, kéthetente a III. rendű felperes az apjánál tölti a hétvégeket, de a II. rendű felperes ezen kívül is sokat segít a III. rendű felperes ellátásában.

A IV. rendű felperes életminőségét is súlyosan rontotta a család életének a megváltozása, hiszen beteg testvére egyik legérzékenyebb életszakaszának a kezdetén, kamaszkorának az elején született meg. Ettől kezdődően a szülők figyelme beteg gyermekük felé fordult, ezért a IV. rendű felperes jóval kevesebb odafigyelést és törődést kapott tőlük, mint a III. rendű felperes megszületése előtt. Élethelyzetének ez a hátrányos megváltozása szükségszerűen nyomot hagyott a IV. rendű felperes személyiségében is, ami kihat az egész életére. A IV. rendű felperesnél kialakult pszichés zavarok nem szűntek meg, továbbra is aggasztja beteg testvérének a sorsa, függetlenül attól, hogy azóta már új családot alapított, és már nem lakik egy háztartásban az I. és a III. rendű felperesekkel.

A kifejtettek szerint az elsőfokú bíróság helytállóan ítélte meg az I-IV. rendű felperesek személyiségi jogi sérelmeinek a súlyosságát és az e sérelmek kialakulásához vezető körülményeket; ezért az alperesi fellebbezésre figyelemmel a Fővárosi Ítéltáblának azt kellett vizsgálnia, hogy az elsőfokú bíróság által megítélt nem vagyoni kártérítés tükrözi-e a káresemény idején érvényesülő ár- és értékviszonyokat. Ennek során az azonos időszakban, a hasonló súlyosságú károsultak részére megítélt nem vagyoni kártérítések nagyságrendjét kellett figyelembe venni. Az irányadó bírósági döntések azt mutatják, hogy a 2010-et megelőzően bekövetkezett káresemények esetén a III. rendű felperesnél súlyosabban károsodott gyermekek és a folyamatos ellátásukat végző szülők kaptak olyan nagyságrendű kártérítést, amit az elsőfokú bíróság az I. és a III. rendű felperesek részére megítélt. Ez azt mutatja: a 2008. évi ár- és értékviszonyok tükrében az I. és a III. rendű felperesek részére megítélt nem vagyoni kártérítés összege némileg túlzó; ennek az aránytalanságnak a kiküszöbölése érdekében a Fővárosi Ítéltábla - a régi Ptk. 301. § (1) bekezdésében meghatározott

mértékű, 2008. augusztus 25-étől járó törvényes mértékű késedelmi kamat változatlanul hagyása mellett - az I. rendű felperest megillető nem vagyoni kártérítés összegét 10.000.000 forintról 9.000.000 forintra, míg a III. rendű felperest megillető nem vagyoni kártérítés összegét 13.000.000 forintra leszállította.

A vagyoni kártételek közül az ápolás-gondozás és háztartási kisegítés többletköltsége címén megítélt kártérítés összegét az I. rendű felperes csatlakozó fellebbezése és az alperes fellebbezése is érintette.

A Fővárosi Ítélőtábla nem látott okot arra, hogy külön-külön tételben állapítsa meg az ápolási-gondozási tevékenységgel és a háztartási kisegítéssel felmerülő többletköltségeket. E tekintetben osztotta az alperes álláspontját, amely szerint ez a két tevékenység sem időben, sem tartalmában nem különül el egymástól. Ennélfogva - az alperes által megjelölt eseti döntésben kifejtett kúriai iránymutatást szem előtt tartva - az elsőfokú bíróság nem sértette meg a logika szabályait és a teljes kártérítés elvét azzal, hogy a két tételként igényelt költségpótló járadékot egy tételen belül állapította meg,

Az e jogcímen megítélt kártérítés a III. rendű felperes ápolásával és gondozásával, valamint a házimunka elvégzésével felmerülő többlettevékenységet takarja; ettől teljesen elkülönül az a kártétel, ami az I. rendű felperest azért illeti meg, mert beteg gyermekének a gondozása miatt nem képes ellátni a korábbi munkáját. A jövedelemvesztéséből és a többlettevékenységből adódó költségek egymástól tartalmilag teljesen elkülönülnek, ezért az elszenvedett vagyoni hátrányok teljes kiküszöbölése végett az I. rendű felperes mindkét jogcímen alappal tart igényt kártérítésre [régi Ptk. 355. § (4) bekezdés].

Az ápolási-gondozási többlettevékenység ellátásához szükséges munkaórákat az elsőfokú bíróság helyesen becsülte meg, hiszen az iskola szünetekre és a heti tanítási napokra figyelemmel - az alperes által nem vitatottan - a III. rendű felperes hozzávetőlegesen az év felében részesül intézményi ellátásban, míg az év másik felét az otthonában tölti, így - a háztartási kisegítés két órájával együtt - átlagosan napi 7,5 órás többlettevékenység szükséges a III. rendű felperes ellátásához.

A Kúria által irányított töretlen bírói gyakorlat szerint a díjszabása elfogadható kiindulási alap a kártérítés összegének a megállapítása során, így nem volt indok arra, hogy a Fővárosi Ítélőtábla felülmérlegelést végezzen és megváltoztassa az ápolás-gondozás és háztartási kisegítés többletköltsége címén megállapított kártérítés összegét.

Az elsőfokú bíróság a közlekedési többletköltségeket a régi Ptk. 359. § (1) bekezdése alapján, az általános kártérítés szabályai szerint, mérlegeléssel állapította meg. Az elvégzett mérlegelés helyességét az alperes nem döntötte meg, hiszen a szakértői vélemény alátámasztotta, hogy a III. rendű felperes szellemi, illetve pszichés állapota miatt nem képes a tömegközlekedés rendszeres igénybevételére, ezért indokolt a gépkocsin történő szállítása. Ez nem csak az iskolába és fejlesztő intézményekbe történő szállítást jelenti, hanem a játszótérre és a szabadidős tevékenységek helyszínére történő szállítást is. Az I-II. rendű felperesek személyes előadásából és a meghallgatott tanúk vallomásából kitűnően - a III. rendű felperes hyperaktivitása miatt - a gépkocsival történő szállítás szinte napi rendszerességgel történik, és ezen felül - amint arra az elsőfokú bíróság helytállóan rámutatott - lehetnek olyan családi elfoglaltságok is, amelyre kényszerűen el kell vinni a III. rendű felperest is. Mindezek tükrében az elsőfokú bíróság által ezen a jogcímen megítélt kártérítés összege nem mutatkozik túlzónak, ezért annak csökkentését a Fővárosi Ítélőtábla nem találta indokoltnak.

Az I. rendű felperes kiadásait nyilvánvalóan növelik, hogy a III. rendű felperes egészségkárosodása miatt kiújuló pszichiátria betegsége kezelése érdekében gyógyszeres terápiában részesül. Az

aggálytalan szakértői vélemény - a korábbiakban már kifejtettek szerint - alátámasztotta az okozati összefüggést a III. rendű felperes egészségkárosodása és az I. rendű felperes pszichés betegsége között, az alkalmazott terápiába tartozó gyógyszereket pedig a kezelőorvosa írta fel az I. rendű felperes részére. Erre figyelemmel az elsőfokú bíróság helyesen járt el, amikor a kezelőorvos által rendelt terápia indokoltságát nem bírálta felül, hiszen ez olyan orvosi szakkérdés, amelyben megfelelő szaktudás hiányában nem foglalhatott állást. Ebből következően az alperes által megjelölt indokok nem adtak okot az e jogcímen megítélt kártérítés összegének a csökkentésére.

Az I. rendű felperes a többletrezsidóköltségek körében nem számította fel a tévé előfizetés díját, azt pedig számlákkal bizonyította, hogy a telefonnal kapcsolatos kiadásai megnövekedtek. A kiadások növekedését körülményei is alátámasztják, hiszen a III. rendű felperes megszületése óta ideje nagyrészt otthonában tölti, így kénytelen otthonából szervezni a család életét, amely magában foglalja a III. rendű felperes intézeti és egészségügyi ellátásával, valamint a fejlesztésével kapcsolatos ügyek intézését is; e célból szükségszerűen többet kell telefonálnia. Erre figyelemmel a Fővárosi Ítéltábla az e jogcímen megítélt kártérítés összegének a csökkentésére sem látott indokot.

Az I. és a III. rendű felperesek részére megítélt nem vagyoni kártérítés összegének a csökkentése szükségszerűen csökkentette pernyertességük mértékét, ami maga után vonta az őket megillető perköltség ezzel arányos csökkentését [rég. Pp. 81. § (1) bekezdés]. Minderre figyelemmel a Fővárosi Ítéltábla a rég. Pp. 253. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta: az I. és a III. rendű felpereseket megillető kártérítést és perköltséget - a rendelkező részben megjelölt összegre - csökkentette, míg egyebekben helybenhagyta azt.

Az alperes fellebbezésének magasabb volt az értéke, mint az I. rendű felperes csatlakozó fellebbezésének, és az alperes fellebbezése csak kis mértékben vezetett eredményre, ezért a rég. Pp. 81. § (1) bekezdése értelmében köteles megfizetni az I-IV. rendű felperesek részére a jogi képviselőjük ellátásával felmerült fellebbezési eljárási költségeiknek az arányos részét. Ennek összegét a Fővárosi Ítéltábla a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés b) pontja és az (5), (6) bekezdései alapján a tényleges ügyvédi tevékenységre figyelemmel, mérlegeléssel állapította meg, amelyhez a 4/A. § (1) bekezdése szerint hozzáadódik az áfa.

Az I-IV. rendű felperesek teljes személyes költségmentessége és az alperes személyes illetékmentessége folytán a le nem rótt fellebbezési és csatlakozó fellebbezési illetéket az Itv. 56. § (1) bekezdése, valamint a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a szerint az állam viseli.

Budapest, 2018. augusztus 29.

Dr. Csordás Csilla s.k.
a tanács elnöke, előadó bíró

Dr. Kincses Attila s.k.
bíró

Dr. Csóka István s.k.
bíró